

גמרא סדורה

מסכת

כריתות

פרק ה' - "דַּם שְׁחִיטָה"

לימוד פרק זה לע"נ

סבי ר' אהרן בן צבי ווינט

טי טבת תשנ"ט

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.נ. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ט' אלול תשע"ט

מסכת כריתות פרק ה' - "דם שחיטה"

1. כ, ב - כא, א

כ"י

מתני'
אכל דם שחיטה בבהמה. בין בבהמה בין בחיה בין בעופות:
בין דם נחירה ובין דם עיקור. שעקר סימניהם:
ובין דם ההקזה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו. כרת דדם הנפש הן ובגמי מפרש איזהו דם היקז שהנפש יוצאה בו:
דם ביצים. ביצי איל ושור לשון אחר דם ביצים המוזרות שנתאדמו מחמת חמימות שישבה עליהן התרנגולת:
אין חייבין עליהן. כרת שאין כרת אלא בדם הנפש דכתיב (ויקרא יז) כי נפש כל בשר דמו היא כל אוכליו יכרת:

גמ'
טומאה קלה. טומאת אוכלין בכביצה:
טומאה חמורה. כשהיא נבלה מטמאה במשא ויש בהן איסור קודם שחיטה והיתר לאחר שחיטה:
אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. שאין שרצים מטמאין אדם לטמא בגדים:
שכולו היתר. מפרש לקמן (ע"ב):
לעוף ולבהמה. למה נאמרו שניהם שהרי מאחד מהן הייתי דן כעין הפרט:
אי מה עוף כו'. כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים מפרש לקמן כלאי הצמר דנוצת העוף אין בהן משום כלאים:
אף בהמה שאין בצמרה כלאים. כגון שור ועז חייבין על דמן אבל לא על דם צאן שהרי בצמרן כלאים:
אף עוף שאינו באם על הבנים. כגון עוף טמא שאינו טעון שילוח חייבין על דמו אבל עופות טהורין לא:

מתניתין

דם שחיטה בבהמה,
בחיה,
ובעוף - בין טמאין בין טהורין.
דם נחירה,
דם עיקור,
דם הקזה שהנשמה יוצאה בו - חייבין עליו.
דם הטחול,
דם הלב,
דם ביצים,
דם חגבים,
דם התמצית - אין חייבין עליו.
רבי יהודה מחייב בדם התמצית.

גמרא

תנו רבנן:
"כל דם לא תאכלו"² (ויקרא ז, כו).
שומע אני: אפילו דם מהלכי שתיים,
דם ביצים,
דם חגבים,
דם דגים
ה"כל" בכלל.
תלמוד לומר: "לעוף ולבהמה" (ויקרא ז, כו).
מה עוף ובהמה - מיוחדין, שיש בהן: טומאה קלה,
וטומאה חמורה,
ויש בהן: איסור,
והיתר,
והו מין בשר.
אף כל - שיש בהן: טומאה קלה,
וטומאה חמורה,
ויש בהן: איסור,
והיתר,
והו מין בשר³.
אוציא דם מהלכי שתיים - שיש בהן טומאה חמורה,
ואין בהם טומאה קלה.
אוציא דם שרצים - שאין בהם טומאה חמורה.
אוציא דם ביצים - שאין מין בשר.
אוציא דם דגים,
דם חגבים - שכולו היתר.
"לעוף ולבהמה" (ויקרא ז, כו) - אי מה **"עוף"** שאין בה כלאים,
אף "בהמה" שאין בה כלאים?
תלמוד לומר: "ולבהמה"
אי מה "בהמה" שאינה ב"אם על הבנים"⁴ (דברים כב, ו-ז),
אף עוף - שאינו ב"אם על הבנים",
תלמוד לומר: "לעוף ולבהמה".

כא, א

¹ שיטה מקובצת וכך הגירסה במשנה. גירסת וילנא: אכל

² וכל דם לא תאכלו ככל מושבתיכם לעוף ולבהמה

³ שיטה מקובצת

⁴ ו מי יקרא קו צפור לפניו בדרך כלל עץ או על הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים. ז שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לה למען ייטב לה והארכת ימים

כָּס"י

דבי ר' ישמעאל דדייני כללי
 ופרטי כי האי גוונא. בשלהי אלו
 טרפות (חולין סו.) ואף על גב
 דלא דמי כללא קמא לכללא
 בתרא:

ואימא: "כל דם" - כלל
 "עוף ובהמה" - פרט
 כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט.
 "עוף ובהמה" - אין,
 מידי אחרניא - לא!

"נפש אשר תאכל כל דם"⁵ (ויקרא ז, כז) - חזר וכלל.
 כלל ופרט וכלל - אי אתה דן אלא כעין הפרט.

והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא,
 כללא קמא - לאו,
 כללא בתרא - כרת!

האי תנא דבי רבי ישמעאל,
 כללי ופרטי דריש כהדין גוונא⁶,
 ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא.

⁵ כל נפש אשר תאכל כל דם ונקרתה הנפש הוא מעמיה
⁶ שיטה מקובצת

2. כא, א

רס"י

לאתווי כוי. וחיה לא איצטריך
 לרבות דחיה בכלל בהמה בפרק
 בהמה המקשה (שם עא.)
 כדמפרש רבי יוחנן לקמיה:
 איצטריך קרא למיסר ספיקא.
 בתמיה דלמאי מדמינן ליה אי
 לחיה דמה אסור אי לבהמה דמה
 אסור:

אמר מר:

"בכלל ופרט ובכלל - אי אתה דן אלא בעין הפרט.
 מה הפרט מפורש, דבר שיש בו: טומאה קלה,
 וטומאה חמורה
 ויש בה: איסור,
 והיתר.
 ויש בהן מין בשר.
 אף כל דבר שיש בו: טומאה קלה,
 וטומאה חמורה,
 ויש בה: איסור,
 והיתר.
 ויש בהן מין בשר".

"אף כל" דקתני - לאיתווי מאי?

אמר רב אדא בר אבין:
 לאיתווי דמו של כוי.

מאי קסבר?

אי קסבר: כוי ספיקא הוא - איצטריך קרא למיסר ספיקא!?

3. כא, א

רָס"י

נבלתו מנלן. איסור אכילת נבלתו מנלן:
בכף הירד תלייה רחמנא. דכל דאית ליה כף שקורין פולפי"א {**הבשר שעל עצם הירד**} נוהג בו גיד הנשה והאי דאינו נוהג בעוף בפרק גיד הנשה (שם דף צב:): מפרש דלא עגיל כף דידיה: **טומאתו.** שתטמא נבלתו:

["אֵלָא קְסָבֵר: כּוּי בְרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמוּ הוּא"].

אֲשַׁכְּחֵן דָּמוּ,
 חֶלְבוֹ - מְנַלְן?

מ"כָּל חֶלְבוֹ"⁷ (ויקרא ז, כג).

נְבֵלְתוֹ - מְנַלְן?

מ"כָּל נְבֵלָה"⁸ (דברים יד, כא).

גִּיד הַנֶּשֶׂה - מְנַלְן?

ב"כָּף הַיָּרְד"⁹ (בראשית לב, לג) תְּלִיָּה רַחֲמָנָא,
 וְהָא אֵית לִיה כּוּף הַיָּרְד.

טוּמְאָתוּ,
 וְשַׁחֲיָטָה - מְנַלְן?

סָבְרָא: מְדַלְכָּל מִיְלֵי רַבִּיָּה רַחֲמָנָא כְּבֵהֻמָּה,
 טוּמְאָתוּ וְשַׁחֲיָטָתוּ נְמִי כְּבֵהֻמָּה.

⁷ דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו

⁸ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תהננה ואכלה או מוכר לנכרי מי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

⁹ על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על פה הירד עד היום הזה מי נגע בכף ירד ועקב בגיד הנשה

4. כא, א-ב

רש"י

צריכין מחשבה והכשר. גרסינן במסכת עוקצין: **תעשה חתיכה שלו מחשבה.** דכיון דחתיכה אחשביה דאי נגעה ביה טומאה מקבל טומאה: **נבלת בהמה בכל מקום.** ואפילו בשווקים שיש שם רוב עם צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין הואיל דאין דרך לאוכלה: **וכן נבלת עוף טהור בכפרים.** שהעם מועטים צריכין מחשבה לטומאת אוכלין: **ואין צריכין הכשר.** משום דמטמאין טומאה חמורה דנבלת בהמה מטמאה במשא ונבלת עוף טהור מטמא בגדים אבית הבליעה ואמרין לקמן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר: הכא לא גרסינן והחלב ואף על גב דתנינא לה גבי שווקים דמשמע הא בכפרים צריך מחשבה לא תנן ליה ברישא דלא מיתני ליה אינו צריך הכשר דאי בחלב נבלת צריך הכשר דאינה מטמאה טומאה חמורה ואי בחלב דשחוטה כיון דבכפרים קאי לא מיתכשר בדם שחיטה דהכשר דקודם מחשבה לאו הכשר הוא כדאמרין בהעור והרוטב (חולין קכח). עולשין שליקטן לבהמה ונמלך עליהן לאדם צריכים הכשר שני משנה זו בשילהי מסכת עוקצין: **נבלת בהמה טהורה בכל מקום.** ואפילו בכפרים שהעם מועט אין צריכין מחשבה דסתמא למאכל עובדי כוכבים עומדת וכן נבלת עוף טהור: **וחלב בהמה וחייה בשווקים.** שהעם מרובין: **אין צריכין מחשבה ולא הכשר.** דנבלת בהמה ועוף מטמאין טומאה חמורה וחלב בחלב שחוטה קמירי שהרי הוכשר בדם שחיטה: **והא היא גופה טמאה היא.** טומאת נבילות: **בפחות מכזית.** ליכא טומאת נבילות וכי חשיב עליה לאכילה מצטרף לבהדי אוכלין פחות מכביצה לטומאת אוכלין:

אמר מר:

"אוציא דם מהלבי שתים שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה."

ורמינהי:

"החותר מן האדם צריך מחשבה והכשר" (עוקצין ג, ב).

וקשיא לן: **"מחשבה"** - למה לי? תעשה חתיכה שלו מחשבה!

ואמר ריש לקיש:

בחותכו לקלב,

ומחשבה לקלב - לאו מחשבה היא.

ולא?!

והתנן:

"כלל אמרו בטהרות¹⁰: כל המיוחד לאוכל אדם - טמא,

עד שיפסל מאכילת כלב" (טהרות ח, ו).

ההוא לאסוקי טומאה מיניה.

דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם לאסוקי מטומאה - **"עד שיפסל מאכילת כלב"**.

הכא - לאחותי ליה טומאה, אי חזי לאדם - אין.

אי לא חזי לאדם - לא¹¹.

מכל מקום, קתני: **"מחשבה"**,

ומחשבה לטומאה קלה היא!

הני מילי מחיים,

אבל לאחר מיתה - טמא הוא, טומאה חמורה.

דכוותה גבי בהמה לאחר מיתה,

אי בשך - מטמא טומאה חמורה!

ואם דם - מטמא טומאה חמורה!

דתנן:

"דם נבילות בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין" (עדויות ה, א).

לא נצרכא אלא לכדתנן:

"נבלת בהמה טמאה בכל מקום,

נבלת עוף הטהור, בכפרים - צריך מחשבה,

ואין צריך הכשר.

נבלת בהמה טהורה בכל מקום,

ונבלת עוף טהור,

וחלב -

בשווקים - אין צריכין לא מחשבה,

ולא הכשר"¹² (עוקצין ג, ג).

ואמר ליה רב לרבי חייא:

מחשבה למה לי לטומאה קלה? היא גופה טומאה היא!

אמר ליה:

כגון דאיפא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין,

דהאי והאי הוי פביצה.

¹⁰ שיטה מקובצת, מסורת הש"ס ונוסח המשנה ועוד. גירסת וילנא: **בטומאה**

¹¹ שיטה מקובצת

¹² הסיפא של המשנה נמצא במשניות, אך כאן בוילנא בסוגרים עגולות ויש שלא גרסו ורשי כן גרס.

כ"ט

אי הכי. דפחות מכזית הוא ולא אתי לעולם לידי טומאת נבילות ניבעי נמי הכשר דהא תנא דבי רבי ישמעאל כו' :

לאפוקי מת. כלומר להכי אמרינן לעיל יצאו מהלכי שתיים שאין בהן טומאה קלה דאף על גב דממלי לפחות מכביצה אוכלין מפחות מכזית מן המת לא מצטרף בהדיה לטומאת אוכלין דבטלה דעתו אצל כל אדם :

שחפהו בבצק. פחות מכביצה וזה משלימו לכביצה דאף על גב דהוא גופיה טמא מהני ליה צירוף דהשתא לא מטמא במגע דהא מכוסה הוא וכי אמר דמצטרף בהדי בצק לטומאת אוכלין דאיכא כביצה אוכלין טמאין ומטמאין אוכלין אחרים הנוגעים בהן :

אי הכי. דמכוסה הוא ואין סופו לטמא טומאה חמורה הכשר נמי ניבעי :

לאפוקי מת. להכי קתני לעיל מהלכי שתיים אין בהן טומאה קלה דאם חיפהו בבצק טומאה חמורה בוקעת ועולה דכל אהל שעל המת שאין בו חלל טפח טומאה בוקעת ועולה כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכה) :

אי הכי, ליבעי נמי הכשר!

דהא תנא דבי רבי ישמעאל:

"על כל זרע זרוע אשר יזרע"¹³ (ויקרא יא, לו-לח).

מה זרעים מיוחדין: שאין סופן לטמא טומאה חמורה,

וצריך הכשר.

אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה - צריך הכשר."

אמר ליה:

הני מילי באוכלין דעלמא דלית בו פחות מפזית נבלה,

אבל הכא - דאיכא בגויה פחות מפזית נבילה,

כיון דאילו מצטרף ליה פזית - לא בעי הכשר.

כא,ב

לאפוקי מת,

אף על גב דממליא ליה,

לא מטמא טומאת אוכלין,

משום דבטלה דעתו אצל כל אדם.

רב חנניא אמר:

אפילו תימא: דהוי כזית.

הכא במאי עסקינן: כגון שחיפהו בבצק.

אי הכי,

הכשר נמי ניבעי!

הני מילי באוכלין אחרני,

דלא מטמו: לא במגע,

ולא במשא.

אבל הכא - נהי דלא מטמא במגע,

דקמחפי בבצק.

במשא מיהת ליטמא דהא טעון ליה.

לאפוקי מת,

דאף על גב דחיפהו בבצק - מטמא טומאה חמורה,

דטומאה בוקעת ועולה,

בוקעת ויורדת.

¹³ לו וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא. לח וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם

5. כא, ב

רס"י

אמר מר יצאו שרצים כו'. נראה בעיני דל"ג להא מילתא דקא משני ליה במשא מיהא לא מטמא דהא עוף נמי לא מטמא במשא ואמר לעיל דמטמא טומאה חמורה:
 חיה ועוף כיוצא בהן. בב"ק בפרק שור שנגח את הפרה (דף נד:): אחד השור ואחד כל בהמה לנפילת הבור כו' ולכלאים ולשבת וכן חיה ועוף כיוצא בהן:

¹⁴ אמר מר:

"יצא דם דגים, ודם חגבים - שכולן היתר".

מאי "כולן היתר"?

אילימא: דחלבו מותר - הרי חיה דחלבה מותר ודמה אסור!

ואלא משום דלית בהו איסור גיד הנשה -

והרי עוף דלית ביה איסור גיד הנשה ודמו אסור!

אלא מאי "כולן היתר"?

דלא בעי שחיטה

אמר מר:

"מה עוף שאין בו בלאים אף בהמה.

תלמוד לומר: "בהמה"¹⁵ (ויקרא ז, כו)".

"בלאים" - דמאי?

אילימא: בלאים דהרבעה,

וכלאים דחרישה - והתנן:

"חיה ועוף כיוצא בהן" (בבא קמא נד:);!

אלא אמר אבוי:

שצ'מרו אין חייבין עליו משום בלאים.

¹⁴ פיסקה זו יש שגרסו ויש שלא. וילנא שם את הפיסקה בסוגרים עגולות.

(אמר מר:

"יצאו שרצים - שאין בהן טומאה".

ולא? והא שרץ מטמא במגע!

במשא מיהא לא מטמא)

¹⁵ וכל דם לא תאכלו בכל מושבתיכם לעוף ולבהמה

6. כא, ב

כ"י

לוקין עליו. קא סלקא דעתך משום דם: [בלא תעשה. ולא בכרת שאינו דם הנפש]:
 ואין חייבין עליו. מלקות: חדא דהיינו רישא. דאם כן מה הפרש בין דם (מהלכי שתיים) לדם האברים ואמאי פלגינחזו לתרתני מילי:
 ועוד האי תנא דלעיל מלאו נמי ממעט ליה. דקתני יצא דם שרצים מכלל דם דלא תאכלו: התרו בו משום שרץ לוקה. כדאמרין בפרק קמא (לעיל דף ד:) וזה לכם הטמא לימד על דם השרץ ובשרו שמצטרפין לכזית לאכילה אלמא דם שרצים כבשרן:

אמר רב יהודה אמר רב: דם שרצים - לוקין עליו בכזית.

מיתבי:

"דם הטחול,

דם הלב דם הכליות דם אברים - הרי אלו בלא תעשה. דם מהלכי שתיים דם שרצים ודמשום אסור ואין חייבין עליו".

מאי "אין חייבין עליו"?

כרת.

אבל לאו¹⁶ - מחייב!

חדא - דהיינו רישא.

ועוד,

תנא מלאו נמי קא ממעט ליה,

דקתני: "יצא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה".

אמר רבי זירא:

התרו בו משום: שרץ - לוקה.

משום: דם - אינו לוקה.

7. כא, ב

רפ"י

שכנסו בכלי אסור. דמיחלף בדם
בהמה והרואה אומר מותר
לאכול דם:
דם דגים וחגבים מותר
לכתחלה. היינו סיפא דהך
ברייטא דקתני לעיל דם הטחול
דם הלב כו':
דכוותה גבי מהלכי שתיים.
דקתני בהך מציעתא אסור ואין
חייבין עליו מוקמת נמי בשלא
כנסו דהא הכי תרצת לסיפא
דברייטא:
דם שעל הככר. אף על גב דלאו
ככנסו דמי וליכא איסורא מיהו
מצות פרוש יש בו אבל של בין
השינים דאכתי מחובר הוא
אפילו מצות פרוש אין בו ומוצצו
ואינו חושש ולא ככנסו דמי:
דאית ביה בדם קשקשים. מותר
לכתחלה דלא אתי לאיחלופי
בדם בהמה חיה ועוף:

אמר רב:

דם דגים שפינסו - אסור.

מיתיבי:

"דם דגים דם חגבים מותר ואפילו לכתחלה!"

ההיא בשלא פינסו,

כי קא אמר רב בשפינסו.

דכוותה גבי "מהלכי שתיים" - בשלא פינסו.

מי אסור!?

והא תניא:

"דם: שעל גבי ככר - גוררו, ואוכלו.**של בין השינים - מוצצו, ובלעו, ואינו חושש!"**

אלא כי תניא ההיא מתניתא - דאית ביה קשקשים,

כי קאמר רב אסור - דלית ביה קשקשים.

8. כא, ב - כב, א

רש"י

מהלכי שתיים. אדם: מצות פרוש אין בו. דאינו מצוה לפרוש ממנו אפי' משום מצות פרישה בעלמא: דפירש. שפירש מן האדם בכלי או על גבי ככר: חלב מהלכי שתיים. חלב דאשה: היקלת במגעה. שאין בה זיבות ונדות: שאינו שוה בכל דבטהורה מותר ובבהמה טמאה אסור:

אמר רב ששת:

דם מהלכי שתיים - אפילו מצות פרוש אין בו.

מיתבי:

"דם הטחול, דם הלב, דם הנליות, דם אברים - הרי אלו בלא תעשה. דם מהלכי שתיים, דם שרצים ודמשים - אסור, ואין חייב עליו!"

כב, א

כי תניא "אסור" - אדפירש.

כי קאמר רב ששת¹⁷ - בדלא פירש.

כדתניא:

"דם: שעל גבי ככר - גוררו, ואוכלו.

של בין השיניים - מוצץ, ובלוע, ואינו חושש".

איכא דמתני לה להא דרב ששת על הדא:

דתניא:

"יכול חלב מהלכי שתיים יהא אוכלו עובר בלאו?

ודין הוא: מה בהמה טמאה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה,

מהלכי שתיים שהחמרתה במגען, אינו דין שתחמיר בחלבון?

תלמוד לומר: "אך את זה לא תאכלו"¹⁸ (ויקרא יא, ד)¹⁹.

"זה" - טמא,

ואין חלב מהלכי שתיים טמא, אלא טהור.

אוציא את החלב שאין שוה בכל,

ולא אוציא הדם ששוה בכל.

תלמוד לומר: "טמא הוא לכם"²⁰ (ויקרא יא, ד).

זה - טמא,

ואין דם מהלכי שתיים טמא, אלא טהור".

אמר עלה²¹ רב ששת:

אפילו מצות פרוש אין בו.

¹⁷ מסורת הש"ס

¹⁸ אך את זה לא תאכלו ממעלי הנגה וממפרסי הפרסה את הנמל כי מעלה גרה הוא ופרסה אינו מפריס טמא הוא לכם

¹⁹ שיטה מקובצת ועוד. ערוך לנר מיישב את גירסת וילנא: "וזה לכם הטמא" - "וזה לכם הטמא פשרץ השרץ על הארץ ההלד והעקב

והצב למינהו" (ויקרא יא, כט)

²⁰ שחטה מקובצת. גירסת וילנא: "וזה לכם הטמא"

²¹ מסורת הש"ס. ויש שגרסו רק אמר. גירסת וילנא: (אמר לה)

9. כב, א

רפ"י

לא שנו. דאינו עובר עליו אלא בלב עוף דאין בדמו כזית: דם דיליה. הנבלע בבשר הלב כשאר דם הנבלע באברים: דאתי ליה מעלמא. אותו הנמצא בחלל הלב: מישרף שריף. מושך הדם מבית השחיטה בנשימתו וכונסו בלבו: שריף. בלע"ז הומי"ר {לגמוא (לבלוע מתוך שאיפה)}: גליון. מישרף והוא דם הנפש ואדם הנפש אמרינן בריש פירקין שחייבין עליו כרת. עכ"ה:

תנן התם:

"הלב - קורעו, ומוציא את דמו.

לא קרעו - אינו עובר עליו" (חולין קט.).

אמר רבי זירא אמר רב:

לא שנו אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית,

אבל לב בהמה דיש בו כזית - אסור,

וחייבין עליו כרת.

מיתיבי:

"דם הטחול,

דם הלב,

דם הכליות,

דם אברים - הרי אלו בלא תעשה!

דם מהלכי שתיים,

דם שקצים ורמשים - אסור,

ואין חייבין עליו!"

פי קתני: "אין חייבין עליו" - על דם דיליה,

פי קאמר רב - דאתי ליה מעלמא.

"דם דיליה"? היינו "דם אברים!"

וליתעמיה, מי לא קתני: "דם כליות" וקתני: "דם אברים!"

אלא תני והדר תני,

הכא נמי, תני והדר תני.

"מעלמא" - מהיכא אתי ליה?

אמר רבי זירא:

בשעה שהנשמה יוצאה מישרף שריף.

10. כב, א

רַבִּי

דַּם הַקֶּזֶה. בתחלה שחור ואחר כך יוצא אדום ושתייהן בשתייה בלא קילוח ברחוק ואחר כך מקלח וסוף כשהדם מתמעט שותת ויורד בסמוך:
כָּל זְמַן שֶׁמִּקְלַח. היינו אמצעי:
מְטִיפָה הַמְשַׁחֶרֶת וְאֵילָךְ. משכלה משחיר הראשון והתחיל להאדים הוא דם הנפש:
רֵישׁ וְאַחֲרוֹן. מאדים שלפני הקילוח ושל אחרון מדנקט טעמא מפני שהוא שותת והני נמי שותתיין:
לֹא לְמַעוּטֵי דַם הַמְשַׁחֶרֶת. מפני שהוא נמי כדם התמצית:
וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה. דם היוצא מן החללים כלומר לאחר מיתה קרוי משקה פרט לדם קילוח שאינו לאחר מיתה דזהו דם הנפש ואינו קרוי משקה ואינו מכשיר את הזרעים:

"דַּם שֶׁהַנֶּשְׁמָה יוֹצְאָה בּוֹ חַיִּיבִין עָלָיו".

אֵיתָמַר:

אֵיזְהוּ דַּם הַקֶּזֶה שֶׁהַנֶּשְׁמָה תְּלוּיָהּ בּוֹ?

רַבִּי יוֹהַנָּן אָמַר:

כָּל זְמַן שֶׁמִּקְלַח.

רֵישׁ לְקִישׁ אָמַר:

מְטִיפָה הַמְשַׁחֶרֶת וְאֵילָךְ.

מִיתִיבִי:

"אֵיזְהוּ דַּם הַקֶּזֶה שֶׁהַנֶּשְׁמָה יוֹצְאָה בּוֹ?

כָּל זְמַן שֶׁמִּקְלַח.

יָצָא - דַּם הַתְּמַצִּית,

מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹתֵת".

מאי לאו אפילו ראשון ואחרון דשותת הוא כדם התמצית דמי.

תְּיֻבְּתָא דְרִישׁ לְקִישׁ!

לא, למעוטי דם המשחיר.

אבל דם ראשון ואחרון, אף על גב דהוא שותת - היינו דם הנפש.

מִיתִיבִי:

"אֵיזְהוּ דַּם הַנֶּפֶשׁ? כָּל זְמַן שֶׁמִּקְלַח"

יָצָא - רֵישׁוֹ וְאַחֲרוֹן,

מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹתֵת!"

תְּיֻבְּתִיָּה דְרִישׁ לְקִישׁ!

אָמַר לָךְ:

תְּנַאי הִיא,

דְּתַנַּי:

"אֵיזְהוּ דַּם הַנֶּפֶשׁ?

כָּל זְמַן שֶׁמִּקְלַח,

דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר:

מְטִיפָה הַמְשַׁחֶרֶת וְאֵילָךְ".

תְּנַאי דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל:

"וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה"²³ (במדבר כג, כד).

פְּרַט לְדַם קִילּוּחַ שְׁאִינוּ מְכַשֵּׁר אֶת הַזְּרָעִים".

²² שיטה מקובצת. גירסת וילנא: ראשון

²³ הוּ עִם קְלָמַי יָקוּם וְכֹאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאכַל טָרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה

11. כב, א

רס"י

על הראשון דברי הכל חייב.
 דדם קילוח מעורב בו:
 חטאת אחת. על הראשון שדם
 הקילוח מעורב בו:

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זינא:
 הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות - מהו?

על הראשון - דברי הכל חייב.
 על האחרון - מי מחייב או לא?

אמר ליה:
 פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש.

דאיתמר:
 הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות:

ריש לקיש אמר:

חייב שתי חטאות.

ורבי יוחנן אמר:

אינו חייב אלא אחת.

12. כב, א

רש"י

דם. הוה מצי למיכתב מה תלמוד לומר כל דם ונכרתה וגו':
לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש
יכפר. דמשמע דאינו חייב אלא על דם הראוי לכפרה לזריקה על המזבח ואין לו כרת אלא בדם קדשים והוא שהנפש יוצאה בו שהוא לכפרה דכתיב בנפש יכפר דמשמע אין כפרה אלא בדם הנפש:
ודם התמצית. בקדשים:
ר' יהודה היא. אלמא ס"ל דדם התמצית לא מכפר מדאיצטריך לרבויי מכל:

"רבי יהודה מחייב בדם התמצית".

אמר רבי אלעזר:
 מודה רבי יהודה לענין פפירה.
שנאמר: "מי הדם הוא בנפש יכפר"²⁴ (ויקרא יז, יא).
 דם שהנפש יוצאה בו - מכפר.
 ושאינ הנפש יוצאה בו - אינו מכפר.

אמר רב נחמן בר יצחק:
 אף אנו נמי תנינא:
 דתנינא:
"דם"²⁵ (ויקרא ז, כז), מה תלמוד לומר **"כל דם"**²⁶ (ויקרא יז, י)?
לפי שנאמר: "מי הדם הוא בנפש יכפר" (ויקרא יז, יא) -
 אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו, שהוא מכפר.
 דם חולין,
ודם התמצית - מניין?
תלמוד לומר: "כל דם" (ויקרא יז, י).

סתם סיפרא מני?
 רבי יהודה היא.

²⁴ מי נפש הקשור בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם מי הדם הוא בנפש יכפר
²⁵ כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיה
²⁶ ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והקרתיו אתה מקרב עמה

13. כב, א-ב

רפ"י

מתני'
שאינו מביא את מעילתו. אינו צריך להביא את הממון:
מביא מעילה. הממון וחומשו:
גליון. היינו דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש שמביא שוה מה שנהנה וחומשו במעות ומוסרו לכהן הגזבר והמעות יפלו לנדבה לקיץ המזבח. תוס':
בשני סלעים. הנקח בשני סלעים דכתיב (ויקרא ה) בערכך כסף וגו':
שממין שמביא כו'. הילכך יכול להביא ולהתנות:

גמ'
ואם נפש אדם. באשם תלוי כתיב ולעיל מיניה באשם מעילות קמיירי בויקרא:
לחייב על ספק מעילות אשם תלוי. קס"ד מדכתבינהו גבי הדדי:
עליון. מעילות:
מתחתון. אשת תלוי:
גליון. הי"ג אלא הכא היינו טעמא דר' עקיבא דכתיב ואם נפש:
לימא בהא קא מיפלגי. דמר סבר הקישא עדיף ומר סבר ג"ש עדיף:
לא זכולי עלמא הקישא עדיף. שהרי אין משיבין על ההיקש ואמרי לך רבנן היינו היקש דתחתון למד מעליון לכסף שקלים:
ור' עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפקא ליה מזאת תורת. אלא היקש להכי אתא ללמוד עליון מתחתון והכי פירש רחמנא והוא הוא שבקונטרס אלא ע"כ מבואר היטב עכה"ג:
אם כן. דלרבנן אין למדין לא אשכחן צפון בבן בקר דחטאת ועולה יהו טעונין שחיטה בצפון דצפון כתיב בבן צאן בויקרא ובמסכת זבחים (דף מא.) יליף בן בקר בהאי דינא בעליון מתחתון:
באשם תלוי כתיב מצות ובחטאת כתיב מצות:
חטאת חלב. היינו סתם חטאת ולהכי נקט חלב משום דסמוכה לחלב דכתיב בויקרא כל חלב וכל דם לא תאכלו וסמיך ליה נפש כי תחטא וגו':
במיתה. בידי שמים:

מתניתין

רבי עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי.
וחכמים פוטרין.
ומודה רבי עקיבא:
שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו שביא עמו אשם ודאי.
אמר רבי טרפון:
מה לזה מביא שתי אשמות!
אלא מביא מעילה וחומשה וביא אשם בשני סלעים
ויאמר:
אם ודאי מעלתו: זו - מעילתי,
וזו - אשמי.
ואם ספק מעלתי: המעות - נדבה,
והאשם - תלוי.
שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע.
אמר רבי עקיבא:
נראין דבריו במעילה מעוטה.
הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה:
לא יפה לו שביא אשם בשתי סלעים, ולא יביא ספק מעילה במאה מנה.
מודה רבי עקיבא לרבי טרפון במעילה מעוטה.

כב,

גמרא

תנו רבנן:
"ואם נפש"²⁷ (ויקרא ה, יז) - לחייב על ספק מעילות אשם תלוי,
דברי רבי עקיבא,
וחכמים פוטרין."

לימא בהא קא מיפלגי:
דרבי עקיבא סבר: למדין עליון מתחתון.
ורבנן סברי: אין למדין עליון מתחתון.

אמר רב פפא:
דכולי עלמא: למדין עליון מתחתון!
דאם כן - 'צפון' בבן בקר לא משפחת להו!

אלא,
הכא, היינו טעמא דרבנן דפטרי:
דגמירי: "מצות" (ויקרא ה, יז) **"מצות"**²⁸ (ויקרא ד, כז) מחטאת.
מה להלן - דבר שחייבין על זדונו כרת,
ועל שגגתו חטאת²⁹.
אף כל שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל ספקו אשם תלוי,
לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונו כרת.

דתניא:
"הזיד במעילה:
רבי אומר: במיתה.
וחכמים אומרים: באזהרה."

ורבי עקיבא סבר:
כי ילפינן "מצות" "מצות" מחטאת חלב,
להכי הוא דילפינן:
מה להלן - בקבועה,

²⁷ ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות יהוה אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו
²⁸ ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם
²⁹ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (ועל ספיקו אשם תלוי) ויש עוד שינויים בהמשך הפיסקה.

אף כאן - בְּקַבּוּעָה, לְאִפּוּקֵי: עוֹלָה וְיוֹרֵד דְּלָא.

וּרְבִנְיָא?

סְבָרֵי: אִין גְּזִירָה שְׁוֵה לְמַחְצָה.

מְפָלֵל דְּרַבֵּי עֲקִיבָא סְבָר: יֵשׁ גְּזִירָה שְׁוֵה לְמַחְצָה!?

אָלָא, דְּכוּלֵי עֲלָמָא: אִין גְּזִירָה שְׁוֵה לְמַחְצָה.

אָלָא הֵיִינוּ טַעְמָא דְּרַבֵּי עֲקִיבָא:

דְּאָמַר קְרָא: **"וְאִם נִפְשִׁי"** וְי"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין רֵאשׁוֹן, וְיִלְמַד עֲלִיוֹן מִתַּחְתּוֹן.

וּרְבִנְיָא?

סְבָרֵי: תַּחְתּוֹן הוּא דְּגָמַר מְעֲלִיוֹן,

לְאִשְׁמֵם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

וּרְבֵי עֲקִיבָא?

סְבָר: אִין הֵיקֶשׁ לְמַחְצָה.

מְפָלֵל דְּרַבֵּנּוּ סְבָרֵי: יֵשׁ הֵיקֶשׁ לְמַחְצָה.

וְהָא קְיָימָא לָן: דָּאִין הֵיקֶשׁ לְמַחְצָה!

דְּכוּלֵי עֲלָמָא: אִין הֵיקֶשׁ לְמַחְצָה.

וְהָא הֵיִינוּ טַעְמָא דְּרַבֵּנּוּ:

דְּגָמִירֵי: **"מִצְוֹת"** **"מִצְוֹת"** אִפְקִיָה מִהֵיקִישָׁא.

וּרְבֵי עֲקִיבָא?

אִשְׁמֵם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים נִפְקָא לֵיה מ' **"זֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם"**³⁰ (ויקרא ז, א) -

תּוֹרָה אַחַת לְכָל הָאֲשָׁמוֹת - לְאִשְׁמֵם דְּבְכֶסֶף שְׁקָלִים.

וּרְבִנְיָא?

אף על גב דְּכְתִיב: **"זֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם"** (ויקרא ז, א) -

אִיצְטְרִיךְ לְמַכְתֵּב **"וְאִם נִפְשִׁי"** וְי"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין רֵאשׁוֹן, וְיִלְמַד תַּחְתּוֹן מְעֲלִיוֹן.

וְאִי מ' **"זֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם"** - הָיָה אֲמִינָא: כִּי אֲמִינָא תּוֹרָה אַחַת לְכָל אֲשָׁמוֹת,

הֵנִי מִיְלֵי בְּשָׂאָר אֲשָׁמוֹת וְדָאִין,

אֲבָל אִשְׁמֵם תְּלוּי, כִּיִּן דְּעַל סִפְקָא חֵלֵב קָאָתִי,

אִימָא: לֹא יֵהָא סְפִיקוֹ חֲמוּר מוֹדָאוּ.

מָה וְדָאוּ חֲטָאֵת בֵּת דְּנִקָּא,

אף סְפִיקוֹ אִשְׁמֵם בְּרֵי דְּנִקָּא.

אֵהָכִי כְּתֵב רַחֲמֵנָא: **"וְאִם נִפְשִׁי"** - וְי"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין רֵאשׁוֹן.

הָא נִיחָא לְמָאן דְּדְרִישׁ: **"זֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם"**,

אָלָא לְמָאן דְּלָא דְרִישׁ: **"זֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם"** - מָאִי אִיכָא לְמִימַר?

לֵיף **"בְּעֵרְכָךְ"**³¹ (ויקרא ה, יח) **"בְּעֵרְכָךְ"**³² (ויקרא ה, טו) מְאִשְׁמֵם מְעִילָה,

אִשְׁמֵם שְׁפָחָה חֲרוּפָה לֹא כְּתֵב בֵּה 'בְּעֵרְכָךְ' יְלַפְיִן **"בְּאִיל"**³³ (ויקרא יט, כב) **"אִיל"**³⁴ (ויקרא ה, טז).

³⁰ וְזֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא

³¹ וְהִבִּיא אִיל תְּמִים מִן הַצֵּאן בְּעֵרְכָךְ לְאִשְׁמֵם אֵל הַכֹּהֵן וְכִפַּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ

³² נִפְשִׁי מִי תַמְעַל מִעַל וְחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה מִקְדָּשִׁי יְהוָה וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אִיל תְּמִים מִן הַצֵּאן בְּעֵרְכָךְ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ לְאִשְׁמֵם

³³ וְכִפַּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאִיל הָאֲשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא

³⁴ וְזֹאת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְזֹאת חֲמִישִׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אוֹתוֹ לַכֹּהֵן וְכִפַּר עָלָיו בְּאִיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ

14. כב, ב

רפ"י

מאי קאמר. ואם ספק הא פשיטא דספק הוא לו :
סוף סוף. כי הביא במעילה מועטת מעילתו ואשמו בתנאי אכתי לא נפיק מידי שני אשמות דכי מתידע ליה דודאי מעל בעי איתווי אשם ודאי דקא סלקא דעתין אשם דומיא דחטאת וחטאת שהביא על ספיקה אשם תלוי כי מתידע ליה ודאי בעי איתווי חטאת:
מדברי שניהם. דר' עקיבא ור' טרפון דמודו במעילה מועטת :
לא בעי ידיעה בתחלה. הילכך כי אתייה מספק על תנאי עולה לו לאשם ודאי כי מתידע ליה :

"מודה רבי עקיבא:

שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו שיביא עמו אשם ודאי.

אמר רבי טרפון:

מה לזה מביא שתי אשמות!

אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים

ויאמר:

אם ודאי מעלתי: זו - מעילתי,

וזו - אשמי.

ואם ספק מעלתי: המעות - נדבה,

והאשם - תלוי.

שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע."

"ואם ספק ... - מאי קאמר?

אמר רבא:

תני: אם בספיקו עומד לעולם - יהא אשם תלוי.

"שממין שהביא על הודע מביאו על שלא הודע."

סוף סוף כי מתידע ליה - בעי לאיתווי אשם ודאי!

אמר רבא:

מדברי שניהם נלמד:

אשם ודאי - לא בעי ידיעה בתחלה.

15. כב, ב - כג, א

רש"י

מתני'
חטאת העוף. ספק ילדה מין פטור או מין חיוב מביאה קינה העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת:
תיעשה ודאי. ויאכל לכהנים:
ר' עקיבא מחייב. ר' עקיבא לטעמיה דמחייב אשם תלוי בספק מעילות:
שניהן מביאין אשם אחד. בשותפות ויאמר זה לזה אם אכלת חתיכה של קדש יהא חלקי מחול ויהא אשם כולו עליך:
אין שנים מביאין אשם אחד. דלית ליה תנאי בקרבנות אלא אם כדברי חכמים פטורין ואם כדברי ר' עקיבא כל אחד מביא אשם תלוי:
זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. דלא בעי חתיכה מבי חתיכות:
חטאת אחת. ובתנאי כדפרישית אבל אשם תלוי מייתי כל אחד ואחד משום חתיכת החלב:
חתיכת חלב וחתיכת. שומן דקדש אכל כו':
מביא אשם תלוי. משום ספק חלב:

מתניתין

האשה שהביאה חטאת העוף ספק³⁵
אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי - תעשינה ודאי,
שממין שהיא מביאה על הודע מביאה על לא הודע.

חתיכה של חולין, וחתיכה של הקדש:
אכל אחת מהן, ואין יודע איזה מהן אכל - פטור.
רבי עקיבא: מחייב אשם תלוי.
אכל את השניה - מביא אשם ודאי.
אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה:
זה - מביא אשם תלוי,
וזה - מביא אשם תלוי,
דברי רבי עקיבא.
רבי שמעון אומר:
שניהן מביאין אשם אחד.
רבי יוסי אומר:
אין שנים מביאין אשם אחד.

כג,א

חתיכת חלב, וחתיכת חולין:
אכל אחת מהן, ואינו יודע איזה מהן אכל - מביא אשם תלוי.
אכל את השניה - מביא חטאת.
אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה:
זה - מביא אשם תלוי,
וזה - מביא אשם תלוי,
דברי רבי עקיבא.
רבי שמעון אומר:
שניהם מביאין חטאת אחת.
רבי יוסי אומר:
אין שנים מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת קודש:
אכל אחת מהן, ואינו יודע איזה מהן אכל - מביא אשם תלוי.
אכל את השניה - מביא חטאת, ואשם ודאי.
אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה:
זה - מביא אשם תלוי,
וזה - מביא אשם תלוי,
רבי שמעון אומר:
שניהן מביאין חטאת ואשם.
רבי יוסי אומר:
אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד.

חתיכת חלב, וחתיכת חלב קודש:
אכל אחת מהן, ואין יודע איזו מהן אכל - מביא חטאת.
רבי עקיבא אומר:
אף אשם תלוי.
אכל את השניה - מביא שני חטאות,
ואשם ודאי.
אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה:
זה - מביא חטאת,
וזה - מביא חטאת.
רבי עקיבא אומר:
זה וזה מביאין אשם תלוי.
רבי שמעון אומר:

³⁵ שיטה מקובצת, הגהות הב"ח וגם בהמשך

רש"י

זה מביא כו'. משום חלב ובהא לא פליג ר' עקיבא לחיוביה שני אשמות תלויין בהן לפי שאין כאן אלא עבירה אחת ספק חלב ספק קדש:

חטאת ואשם. בשותפות ויתנו אם אני אכלתי חלב ואתה הקדש יהא חלקי באשם מחול לך וחלקך בחטאת מחול לי:

מביא חטאת. דממה נפשך חלב אכל: ר' עקיבא אומר אשם תלוי (על) החטאות משום מעילות:

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו'. מביא שתיים אחת משום חלב ואחת משום נותר:

כל חטאת שהיא באה על חטא. לאפוקי חטאת העוף של יולדת ששתים מביאות אותה ובתנאי כדאמרין בפ"ק (לעיל ז): אמר רבי יוסי אימתי שהלכו זה למזרח וזה למערב כו':

גמ'

ה"ג היינו ת"ק וכי תימא חתיכה אחת משתי חתיכות כו'. דר' יוסי ה"ק אין שנים מביאין חטאת אחת אלא הראשון מביא אשם תלוי והשני פטור דבעינן חתיכה אחת משתי חתיכות:

זה - מביא חטאת,

וזה - מביא חטאת,

ושניהן מביאין אשם אחד.

רבי יוסי אומר:

אין שניהן מביאין אשם אחד.

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר:

אכל אחת מהן, ואין יודע איזה מהן אכל - מביא: חטאת,

ואשם תלוי.

אכל את השניה - מביא שלש חטאות.

אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה:

זה - מביא חטאת ואשם תלוי,

וזה - מביא חטאת ואשם תלוי.

רבי שמעון אומר:

זה - מביא חטאת,

וזה - מביא חטאת,

ושניהן מביאין - חטאת אחת.

רבי יוסי אומר:

כל חטאת שהיא באה על חטא - אין שנים מביאין אותה.

גמרא

אמר ליה רבא לרב נחמן:

לרבי יוסי, חטאת הוא דלא מייתו שניהן,

הא אשם תלוי - מייתו שניהם.

היינו תנא קמא!

וכי תימא: חתיכה משתי חתיכות, איכא בינייהו:

והתניא:

"רבי יוסי אומר:

זה - מביא אשם תלוי,

וזה - מביא אשם תלוי!"

אמר ליה:

הא קא משמע לן: דמאן תנא קמא? רבי יוסי.

16. כג, א

כ"י

וּנְיָתֵי אַשֵּׁם וּדְאִי. מַעֲלָה בַּהֲדִי
 אַשֵּׁם וּחֲטָאת:
 וְהָא מַעֲיָקְרָא בְּדֵאִית בַּה שׁוּה
 פְּרוּטָה עֶסְקִינָן דְּקִתְנִי. רִישָׁא
 חֲתִיכָה שֶׁל קִדְשׁ וּחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב
 כּוֹי אַכַּל אֶת הַשְּׁנִיָּה מִבֵּיא חֲטָאת
 וְאַשֵּׁם:
 יֵשׁ שְׂאוּכַל אַכִּילָה אַחַת. בַּפְּרָק
 אֲמַרְוּ לוֹ (לַעֲלֵל דָּף יג): דְּקִתְנִי
 נוֹתֵר וְקִתְנִי אַשֵּׁם מַעֲלֹת אַלְמָא
 אִיכָא נוֹתֵר שׁוּה פְּרוּטָה:
 בְּגִסָּה. אַכִּילָה גִסָּה שְׂאוּכַל הַרְבֵּה
 וְאָף עַל גַּב דְּאִיסוּר הַנָּאָה הוּא
 כְּשֶׁאֵר כָּל הַקִּדְשִׁים הַאֲסוּרִים
 בַּהֲנָאָה שְׂמוּעֵלִין בַּהֲן דְּהֵאִי נְמִי
 חוּזִי לַגְּבוּהָ שְׂאֵם עֵלּוּ לֹא יִרְדּוּ:
 בִּימּוֹת הַחֲמָה. מִסְּרַחַת בֶּשֶׂר
 נוֹתֵר דְּהֵא שְׁנֵי יָמִים אִו יוֹם
 וְלִילָה נִשְׁתַּהֲא וְלֹא שׁוּיָא אַכִּילָה
 (דְּקָה) פְּרוּטָה:

"חֲתִיכַת חֶלֶב וְחֲתִיכַת קִדְשׁ [כו']
 חֲתִיכַת חֶלֶב וְחֲתִיכַת חֶלֶב קוֹדֵשׁ כּוֹי,
 חֲתִיכַת חֶלֶב וְחֲתִיכַת חֶלֶב נוֹתֵר" כּוֹי.

אָמַר לִיה רַבָּא לְרַב נַחְמָן:
 וְלִיתֵי נְמִי אַשֵּׁם וְדְאִי דְנוֹתֵר דְּקִדְשׁ הוּא!

אָמַר לִיה:
 דְּלִית בֵּיה שְׁוּה פְּרוּטָה.

וְהָא מַעֲיָקְרָא דְּאִית בֵּיה שְׁוּה פְּרוּטָה עֶסְקִינָן דְּקִתְנִי: "אַשֵּׁם וְדְאִי"!

אָמַר לִיה:
 הֵהִיא חֲתִיכָה דְּלָא נוֹתֵר הִיא שְׁוּיָא פְּרוּטָה.

וְהָא יֵשׁ אוֹכַל אַכִּילָה אַחַת דְּקִתְנִי בֵּיה: "נוֹתֵר" וְקִתְנִי: "מִבֵּיא אַרְבַּע חֲטָאוֹת וְאַשֵּׁם אַחַד"!

אָמַר לִיה:
 הֵהִיא - בְּגִסָּה,
 וְהֵהִיא - בְּדְקָה.

אִי נְמִי³⁶,
 הֵהִיא - בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים,
 הֵכָא - בִּימּוֹת הַחֲמָה.

³⁶ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (ולא קשׁא)

17. כג, א

רפ"י

איסור חל על איסור. דמחייב חטאת אנותר דחייל איסור נותר איסור חלב:

פטור. איום הכיפורים דלא אתי איסור יום הכיפורים וחייל איסור נבלה ואפילו נתבלה היום הוה איסורא בין השמשות דאתמול משום אבר מן החי ולא אתי איסור יום הכיפורים וחייל:

כוליא בחלבה. דליכא איסור חל על איסור דאחלב חייב משום חלב ואנותר משום כוליא:

דאיסור עולין. דלגבוה סלקא:

ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' לרבות אימורין. שאם אכלן בטומאת הגוף חייב כרת והא אימורין כגון כליות קאי עלייהו באיסור עולין:

וחלב. דאימורין קאי עליה בכרת:

תדע שכן. דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הכל:

דהא רבי סבירא ליה. בעלמא איסור חל על איסור והני מילי איסור חמור על הקל אבל קל על החמור לא ובקדשים שמעין ליה דאפילו קל על החמור והא דאיסור חמור על הקל לא איתפרש לי היכא:

איסור מיתה. קל הוא דאין חייבין על שגגתה חטאת:

לרבות אימורי קדשים קלים למעילה. כדכתיב (ויקרא ג) כל חלב לה' (הוא) אלמא דחטאה בשגגה מקדשי ה' [שם ה] קרינא בהו:

אין פיגול חל על העולין. שהאוכל אימורי פיגול כגון כליות אינו חייב כרת אלמא אפילו איסור חמור לא חייל אאיסור קל: תנא דמתני' אליבא דרבי שמעון סבר איסור חל על איסור בקדשים: והאי תנא דסבר אין פיגול בעולין סבר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור:

ולהאי תנא. דאין פיגול בעולין האי כל חלב לה' דמשמע דמעילה חיילא אאימורים אלמא איסור קל חל אאיסור חמור בקדשים מאי עביד ליה דבשלמא מאשר לה' לרבות אימורין לאיסור טומאה לא פרכינן דמצוי לתרוצי דלאו רבי שמעון היא אלא רבנן דפליגי עליה דר' שמעון דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל כגון נבלה ביוה"כ וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא מגו דמתסר בבשר אתסר נמי בחלב אלא האי קרא דמעילה דאמר דאיסור קל חל על איסור חמור קשיא לן דהא לא אשכחן ליה בחולין אלמא דשני לן בין חולין לקדשים:

מוקי ליה. באימורי ולדות קדשים:

דקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין. והויה לישנא דקרא דאיתרבי מיניה ולדות קדשים דגרסינן בבכורות בפרק ב' (דף יד:): רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיה לך אלו הולדות וההיא דרשא דגבי טומאת הגוף דלעיל אשר לה' לרבות האימורים לית ליה ומוקי ליה לדרשא אחרינא בת"כ לרבות את הלן ואת היוצא:

"אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השנייה"
 זה - מביא חטאת,
 וזה - מביא חטאת.
רבי עקיבא אומר:
 זה וזה מביאין אשם תלוי.
רבי שמעון אומר:
 זה - מביא חטאת,
 וזה - מביא חטאת,
 ושניהו מביאין אשם אחד.
רבי יוסי אומר:
 אין שניהו מביאין אשם אחד."

אמר ליה רבא לרב נחמן:
 ומי אמר רבי שמעון איסור חל על איסור?
 והא תניא:
"רבי שמעון אומר:
האוכל נבלה ביום הכיפורים - פטור."

אמר רב ששת בריה דרב אידי:
 כגון: דאכל כוליא בחלבה.

וכוליא בחלבה נמי הא קאי עלה באיסור "עולין",
 היכי אתי איסור נותר חייל עלה!

וכי תימא: סבירא ליה לרבי שמעון ד'נותר' איסור חמור הוא,
 וחייל על איסור קל דעולין
 והא נבלה דאיסור קל הוא, ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא,
 ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחייל על נבלה דקל הוא!

אלא בקדשים גלי רחמנא, דאתי איסור חל על איסור.

כגב,

דתניא:

"אשד לה" 37 (ויקרא ז, כ) - **לרבות את האימורין.**
 ואימורין - קאי עליהו באיסור עולין,
 וחלב - קאי עליהו באיסור כרת
 וקאתי איסור טומאה חייל עליה,

תדע שכן הוא,
 דהא רבי סבירא ליה: איסור חל על איסור.
 38 והני מילי איסור חמור על איסור קל,
 אבל איסור קל על איסור חמור לא,
 ובקדשים שמעין ליה דאמר: איסור קל על איסור חמור נמי חייל.
 דהא איסור מעילה קל הוא - מיתה,
 ואיסור קדשים איסור חמור - כרת,
 ואתי איסור מיתה חייל על איסור כרת.

דתניא:

"רבי אומר:

"כל חלב לה" 39 (ויקרא ג, טז) - **לרבות אימורי קדשים קלים למעילה,**
ומעילה איסור מיתה וקא חייל על איסור חלב דאיסור כרת הוא."
 שמע מינה: בקדשים גלי קרא.

37 והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה

38 גירסת וילנא: (ואימא) ... (חל) ... (והוא איסור)

39 והקטרים הכהן המזבחה להם אשה לריח ניחח כל חלב ליהוה

וְהָא תַנְיָא:
"רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אֵין פִּיגוּל בְּעוֹלִין,
וְאֵין נוֹתֵר בְּעוֹלִין!"

אָלָא תַנְיָא הֵיא וְאֵלִיבָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן,
דְּאִיכָא דְאָמַר: בְּקַדְשִׁים אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר,
וְאִיכָא דְאָמַר: בְּקַדְשִׁים נְמִי אֵין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר.

וְלִמָּאן דְּאָמַר: בְּקַדְשִׁים נְמִי, אֵין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר, "כָּל חֶלֶב לֵה" - מַאי עֲבִיד לֵיהּ?

מוֹקִים לֵיהּ בְּלָדֵי קְדָשִׁים.
וְקַסְבַּר⁴⁰: וְלָדֵי קְדָשִׁים בְּהוֹיָתוֹן יְהוּ קְדוּשִׁים דְּתַרְוַיְהוּ בְּהַדְדֵי אֲתוֹ.

הדרן עלך דם שחיטה